

HOYA

NIEUWSBRIEF

NO. 7

De Hoya Nieuwsbrief is een tijdschrift voor geïnteresseerden
in epifytische planten, in het bijzonder in de plantengeslach-
ten Hoya en Dischidia (Asclepiadaceae).
De nieuwsbrief verschijnt onregelmatig.
Abonnementsprijs is f 30,- per 4 nummers. Losse nummers f 10.00

ISSN 0920-606X

Hoya Nieuwsbrief no. 7 : maart 1989

In dit nummer:

Redactioneel	pag. 1
Hoya diversifolia en verwanten	2
Een indische komkommer	14
Een epifytische mini-Anthurium	17
Hoya darwinii	19
Dischidia bengalensis	24

Op de voorpagina : Hoya kerrii IPPS 144
zie pag. 5

foto's, tekeningen en vormgeving : Ruurd van Donkelaar

© copyright IPPS

De Hoya nieuwsbrief is een uitgave van :
Institute for Protection and Propagation of Succulent plants
Postbus 15, 4250 DA Werkendam tel.01835-1430

Redactioneel

Onze nieuwe Hoya-lijst is bijna klaar. Hierin vele veranderingen en heel veel nieuwe soorten. We hopen het komende jaar nog veel meer soorten te introduceren.

We hebben door intensivering van onze contacten met verschillende verzamelaars en botanici veel uniek materiaal in cultuur gekregen.

Afgelopen jaar heeft de bekende Hoya-kweker Mr. Ted Green van Hawaii een week bij ons doorgebracht. Hij heeft vele veldtochten in Azië gemaakt en de meeste zeldzame Hoya's zoals *Hoya macgillivrayi*, *inconspicua* en diptera als eerste in cultuur gekweekt. Wij hebben onze collecties vergeleken en gezamenlijk herbarium materiaal bestudeerd. De samenwerking zal de komende jaren nog verder worden versterkt. Dit zal een verdere toename van interessante soorten in de cultuur tot gevolg hebben. Nog belangrijker is een gezamenlijke aanpak van de naamgevingsproblematiek.

Dankzij de welwillende medewerking van het RIJKSHERBARIUM te Leiden loopt het onderzoek op taxonomisch gebied goed. Binnen niet al te lange tijd zal de complete literatuurlijst klaar zijn alsmede een inventarisatie van de daar aanwezige herbarium specimen.

Tijdens verzameltochten hebben de onderzoekers Dr. Ridsdale en Dr. Vogel diverse bijzondere Hoya's en *Dischidia*'s levend meegenomen en deze ontwikkelen zich veel belovend. De eerste resultaten hebt u in de vorige nieuwsbrief kunnen lezen. Ook in nieuwsbrief 7 staat weer iets over deze noviteiten.

Langs deze weg willen we alle medewerkers van het Rijksherbarium en de Hortus Botanicus te Leiden dank zeggen voor de fijne samenwerking.

Huibrecht en Ruurd van Donkelaar

Hoya diversifolia en verwanten

Op het vaste land van Zuid-Oost Azie komen enkele Hoya's voor die zeer vormenrijk zijn en een groot verspreidingsgebied hebben. Een van deze soorten is Hoya diversifolia Blume. Het is een soort die we zowel in herbaria als in levende collecties veel tegenkomen. Dit geeft vaak aan dat de soort in zijn natuurlijk verspreidingsgebied algemeen is. Hierdoor ontstaat ook vaak een grote variabiliteit en dat is met dit soort ook het geval. Naast de soort H. diversifolia zijn er diverse synoniemen beschreven alsmede enkele verwante soorten.

Alle vormen en soorten die tot deze groep behoren zijn krachtige forse planten met dikke leerachtige of vlezige bladeren die vaak sterk succulent zijn. Het zijn klimmende en/of slingerende planten die terrestrisch maar vooral epifytisch groeien in bomen en op kalkrotsen.

We vinden de planten in Oost-India, Birma, Thailand, Vietnam, Zuid China met uitlopers naar Indonesie, Sumatra, Java, Celebes en mogelijk nog zuidelijker.

Er zijn nogal wat namen die betrekking hebben op soorten uit deze groep. Of ze ook allemaal echt hiertoe behoren is de vraag. Ook kunnen we er van uitgaan dat het grootste deel van de namen synoniemen zijn.

Hoya diversifolia Blume:

Stengel stevig, vlezig en kaal, vaak van veel luchtwortels voorzien.

Bladeren breed elliptisch of omgekeerd eirond tot 20 cm lang en 7 cm breed, met een wigvormige voet en een stompe of korte spitse top; het bovenoppervlak is glad en kaal, donkergroen met vaak onregelmatige zilvere vlekken, onderoppervlak glad en kaal, lichtgroen; de bladrand is gaaf en vaak iets naar beneden omgekruld. Bladsteel kort 1-3 cm lang. Nerven niet duidelijk zichtbaar.

Bloemen in bolvormige trossen op schuin omhoog staande peduncels van 3 tot 5 cm lang. Pedicels $\pm$ 2 cm lang, tot 20 bloemen per tros. Corolla plat, slippen breed driehoekig met naar buiten teruggeslagen top, dicht zacht harig aan de binnenzijde, dichter en langer wimperachtig langs de rand, kaal aan de buitenzijde, roze, wittig, geelachtig of zelfs rood van kleur. Co-

rona donkerder rozerood tot violetrood, buitencoronaslip ovaal met afgeronde top, hol met kleine bolling in midden, rechtafstaand, binnencoronaslip driehoekig, spitse top schuinomhoog tegen de stigmatop

Pollinia ovaal, gevleugeld, caudicel rond, niet gevleugeld, corpuscel ovaal

Peul tot 15 cm lang en 6 mm diameter

De soort komt van Thailand, Burma, Malaysia, Indo-China, Java, Sumatra en Borneo uit het laagland, langs de kust en op kalkheuvels.

De soort is als eerste door RUMPHIUS (1747) beschreven als Sussuela esculenta maar deze naam van voor Linnaeus is afgevoerd. BLUME beschreef daarna de soort volgens de door Linnaeus opgestelde regels in zijn BIJDRAGE FLORA NEDERLANDS INDIE in 1826. Hij heeft diverse exemplaren op Java verzameld. Deze hebben zuiver elliptische tot ronde bladeren met de grootste breedte in het midden. Daarnaast heeft hij enkele exemplaren de naam H.heterophylla gegeven. Deze hebben wat meer omgekeerd eivormige bladeren, dus de grootste breedte boven het midden. De naam H.heterophylla heeft hij niet verder gepubliceerd en ik ben die dan ook alleen op de herbarium vellen tegen gekomen. De naam heterophylla betekend precies het zelfde als diversifolia: ongelijk bladig, met verschillende bladeren; het eerste epitheton is van het grieks afgeleid het tweede van latijnse oorsprong. Heeft Blume soms eerst deze naam voor de plant gebruikt maar vond hij bij het beschrijven de latijnse mooier?

KING & GAMBLE (1908) noemen als synoniemen H.orbiculata Wall.ex Wight. Dit is een soort met vrijwel ronde bladeren. De beschrijving van Wight (1834) kan heel goed op een vorm van H.diversifolia slaan. Een exemplaar van ZOLLINGER in het Rijks-herbarium te Leiden bevat slechts enkele bladeren en geen bloemen. Toch denk ik aan de vorm van de bladeren en het stengeldeel een bevestiging te zien van de mening van King & Gamble.

In 1936 haalt TSIANG de naam H.esculenta (Rumphius) Tsiang weer te voorschijn. Hij geeft deze prioriteit boven de door hem genoemde synoniemen H.diversifolia en H.orbiculata. Al heeft RUMPHIUS het epitheton esculenta maar zes jaar voor LINNAEUS, SPECIES PLANTARUM geïntroduceerd, de Int.Code geeft duidelijk 1753 als grens aan. Als Blume de naam had overgenomen was dat okée geweest. Nu is Blume zijn naam de eerste officiële.

Als synoniemen worden door R.C.BAKHUIZEN VD BRINK (1949) genoemd H.crassipes Turcz en H.zollingeriana Miq. waarvan de eerste met enige twijfel. De eerste is in 1848 al beschreven en

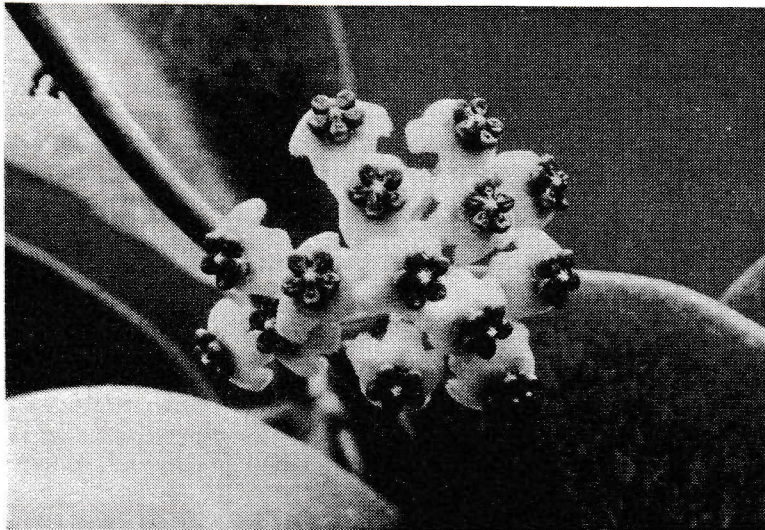
heeft betrekking op H.diversifolia vormen met langere omgekeerd eironde bladeren en een dikke bladsteel. De bloemen zouden rood moeten zijn. De exemplaren in het Leids Herbarium van H.crassipes zijn hoofdzakelijk verzameld door KOORDERS en hebben enkele haast spatelvormige bladeren naast de ovaal, omgekeerd eivormige bladeren. Over de naam H.zollingeriana is niet veel te zeggen. Hij is maar een keer op Java verzameld door ZOLLINGER en door MIQUEL (1856) beschreven. Deze geeft als enig verschil met H.diversifolia aan dat de corolla slippen niet zo spits zijn en de coronaslippen langer. Herbariummateriaal is waarschijnlijk verdwenen.

Het lijkt mij voor de hand liggen dat de grote variabiliteit in bladvorm en bloemkleur, zelfs aan een en dezelfde plant zal leiden tot meer synoniemen bij verdere bewerking van het geslacht Hoya.

Aan Hoya diversifolia zijn diverse soorten verwant. De meest bekende hiervan is Hoya kerrii. Het is een typische onmiskenbare plant die in veel collectie de foute naam H.obovata draagt.

Hoya diversifolia
IPPS 103

Hoya kerrii
IPPS 145

Hoya kerrii Craib :

Klimmer met dikke vlezige stengel, kaal soms jonge delen licht fluwelig behaard.

Bladeren dik leerachtig en vlezig, omgekeerd eirond met een sterk uitgerande top en afgeronde tot breed wigvormige voet, 5-9 cm lang bij 5-9.5 cm breed. De bladsteel is kort en dik. Zowel boven als onderoppervlak zijn glad en kaal, alleen bij jonge delen soms licht fluwelig behaard. Bladrand is gaaf en kaal soms iets fluwelig behaard. Nerven niet zichtbaar, middennerf door welving waar te nemen. Kleur bovenzijde lichtgroen onderzijde iets lichter dan bovenzijde.

Peduncels 2-6 cm lang met een bolvormige tros. Pedicels 1.2-2 cm lang, spaarzaam behaard, dun. Kelkblaadjes klein rond tot kort ovaal met onregelmatig gewimperde rand.

Corollaslippen breed ovaal met een spitse top, ruggelings teruggedrukt. Corolla doorsnede vlak 10-14 mm. Onderoppervlak kaal, bovenoppervlak dicht behaard. Spitse top kaal. Kleuren variëren van wittiggeel, groenig tot roserood.

Coronaslippen kort ovaal bootvormig; buitenslip bijna rond, hol en gedeeltelijk bol, top afgeknot, binnen slip driehoekig, top spitst liggend schuin tegen de stigma. Corona donkerroze tot purper van kleur.

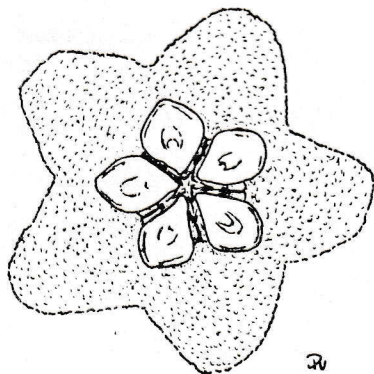
De soort komt voor in Noord Thailand, Laos en Cambodja.

De soort is ontdekt door Dr.A.F.G.Kerr in 1911 in de jungle bij Chieng-mai in Noord-Thailand. W.G.CRAIB beschreef hem het zelfde jaar in Kew Bulletin en vernoemde de plant naar de vinder. Hij begint zijn beschrijving met het verschil aan te geven met H.obovata: 'hierop gelijkend, bladeren aan de top dubbel gelobd, bloemen ongeveer twee keer zo klein en terug geslagen'. COSTANTIN (1912) beschrijft H.kerrii als een varieteit van H.-obovata. De naam luidt dan H.obovata v.kerrii. Of hij hier gelijk in heeft, het zou kunnen. Helaas is van H.obovata weinig bekend. DECAISNE heeft deze soort beschreven in 1844. Van hem is de volgende beschrijving.

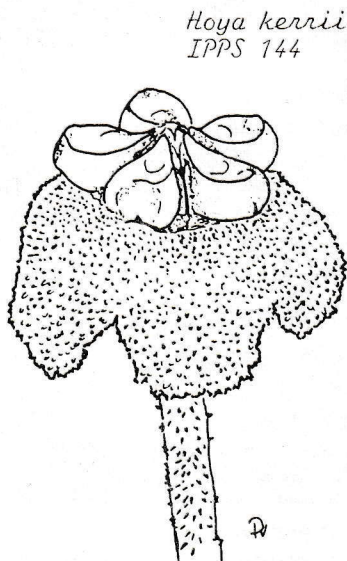
Hoya obovata Decne.:

Klimmer, bladeren omgekeerd eirond (= obovatus), top afgerond of zelden uitgerand, voet versmalend in een dikke bladsteel, bladschijf wrattig-klierig, randen teruggeslagen, aan beide zijden glad.

Peduncel kort, bladsteel nog korter. Corolla van buiten glad, van binnen papilleus, slippen ovaal en stomp, Corona bladen bijna ruitvormig navelvormig ingedrukt, binnenslippen kleiner, langer en naar elkaar toe buigend. Bloemen ter grote van H.-

Hoya diversifolia
IPPS 103

Hoya kerrii
IPPS 144

carnosa, ofwel kleiner of groter.

De originele vindplaats is het eiland Boeton aan de zuidoost kant van Celebes

In de literatuur zijn nog diverse soorten beschreven die tot deze groep kunnen horen. H.bandaensis Schlechter en H.mucronulata Schlechter zouden hier thuis horen evenals H.liangii Tsiang welke volgens mij waarschijnlijk wel synoniem zal zijn met H.diversifolia, afgaande op de beschrijving en illustraties van TSIANG (1936).

Er is ook nog een groot misverstand met een plant die wel tot deze groep behoort maar de daaraan gekoppelde naam niet. In CURTIS BOTANICAL MAGAZINE tab.4684 (1852) staat een fraaie afbeelding van een H.diversifolia type met daarbij de naam H.fraterna Blume. BLUME beschrijft de soort als gelijkend op (fraterna = broer) H.coriacea. Dit is een heel andere Hoya met dunne bladeren en een andere bladvorm. De in CURTIS afgebeelde plant is door Mr.Thomas Lobb naar Engeland gestuurd met het label H.fraterna er aan maar de plant is in werkelijkheid een of andere H.diversifolia. In de erbij geschreven tekst staat dan ook dat men het gek vindt dat Blume de soort zoveel op H.coriacea vindt lijken want dat is toch duidelijk niet zo. KOORDERS (1912), BACKER en BAKHUIZEN (1949) beschouwen de soort zelfs niet meer dan een kleine vorm van H.coriacea en plaatsen hem als synoniem. Het type van Blume in het herbarium te Leiden geeft hen gelijk in deze veronderstelling. H.fraterna is dus synoniem met H.coriacea en heeft niets met H.diversifolia te maken. De vele planten in Amerika en Europa in cultuur onder deze naam dienen dus van een ander label te worden voorzien. De vraag is alleen welke? Als ik grofweg zou moeten zeggen zijn het allemaal verschillende vormen van H.diversifolia. Toch is nadere bestudering van deze planten nodig om hier eventueel verfijning op aan te brengen.

Cultuur

In de cultuur zijn de planten uit deze groep niet moeilijk. Wij hebben er enkele tientallen. Vele zijn ongetwijfeld dezelfde soorten, andere wijken wel sterk af. Van de bovengenoemde soorten hebben we met zekerheid alleen H.diversifolia en H.kerrii in cultuur.

Het zijn stuk voor stuk grote planten die voor een klein behuise liefhebber niet erg geschikt zijn. Moeilijk zijn de planten niet. Volle licht en een warme standplaats zijn belangrijk om bloemen te krijgen. Ze verdragen veel droogte.

De winterdagtemperatuur mag niet beneden de 15 graden zakken. 's Zomers mag de temperatuur tot boven de 30 graden stijgen, liefst wel met een behoorlijke luchtvochtigheid.

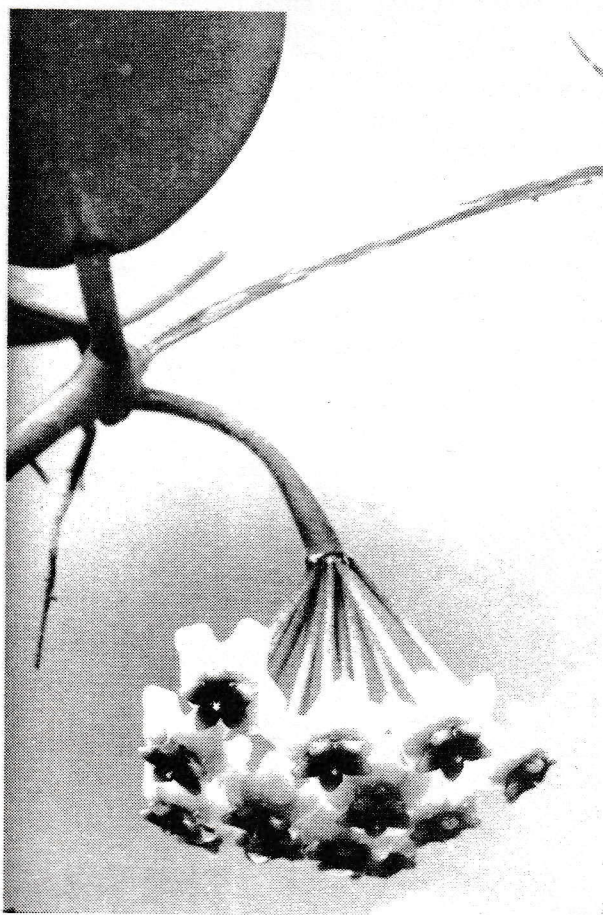
Van H.diversifolia hebben we vele vormen in onze collectie. Deze hebben allemaal breed ovale bladeren, helder donkergroen, glimmend en met zilverwitte vlekken. De meeste vormen veel luchtwortels. Onze collectie nummers IPPS 101, IPPS 103 van Malaysische schiereiland met sterk gevlekte bladeren, IPPS 193 van Sonakla met veel luchtwortels, IPPS 450 van Sumatra (Toba meer), IPPS 195 van West Java met sterk gevlekte kort breed ovale bladeren en IPPS 281 van Java met kleine en zeer grote bladeren tot over de 20 cm behoren hier toe. Niet alle planten hebben bij ons gebloeid. IPPS 103 en IPPS 450 lijken het bloeiwilligst. DE bloemen scheiden veel nectar af, wat glimmende verkleurigen op de corolla geeft.

Onder de naam H.crassipes hebben we ook verschillende planten staan. Deze zijn op de bladeren niet of vrijwel niet gevlekt. IPPS 100 heeft dikke brede bladeren, IPPS 95 kleinere smalle bladeren van 7 tot 10 cm lang, IPPS 96 heeft lange bladeren 10 tot 15 cm. Alle drie bloeien roze. Voor mij zijn het ook vormen van H.diversifolia.

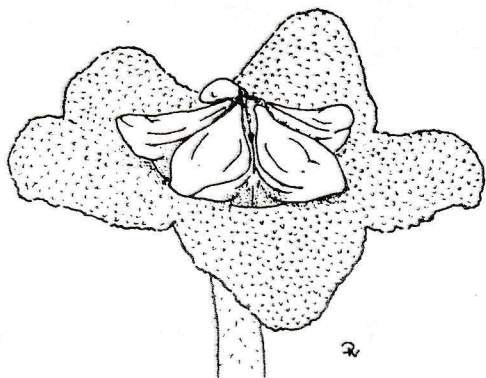
Nog langer blad hebben de nummers IPPS 112 eerst als H.fraterna aangeboden, IPPS 176 die we uit India kregen en IPPS 117 in collecties in omloop onder H.gonoloboides, een naam die bij een andere plant, waarschijnlijk zelfs geen Hoya, hoort.

In de Verenigde Staten is een plant in omloop met schitterende zeer lange bladeren tot over de 30 cm. Men beweert daar dat dit de echte H.fraterna is uit CURTIS BOTANICAL MAGAZINE. Het is een prachtige plant maar zoals hiervoor al staat beschreven is de naam H.fraterna toch echt een synoniem van H.coriacea en behoort dus niet op het etiket van deze plant te staan. Wat dit wel is weten we niet. Wij geven hem ons collectie nummer IPPS 273. Een aanwinst voor de liefhebber met veel ruimte.

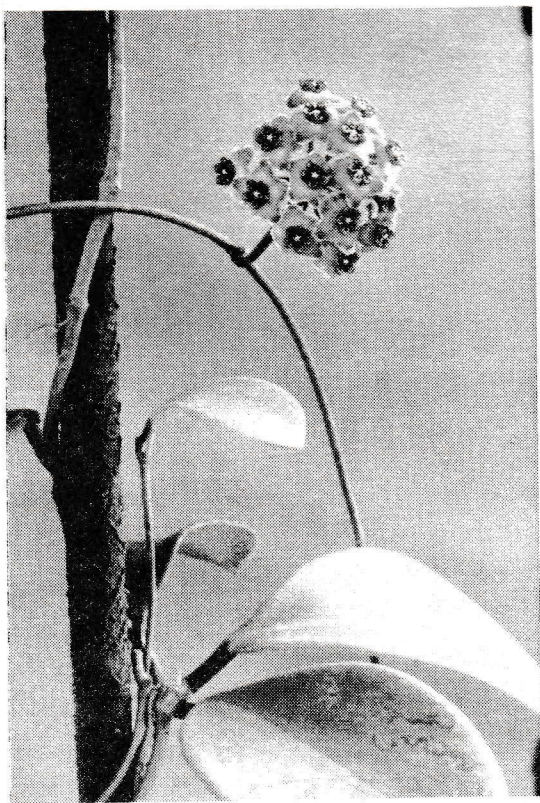
Van H.kerrii hebben we twee planten in onze collectie IPPS 144 en IPPS 145. Het is een niet erg snel groeiende soort die door zijn bladvorm heel kenmerkend is in een verzameling. De bloeiwilligheid is goed. Aan vrijwel iedere knoop maakt de plant een peduncel die jaren achtereen bloemen kam voortbrengen. De bloemen 'bloeden' nog sterker nectar dan bij de H.diversifolia planten. De kleur van de bloemen hangt sterk af van de lichtgesteldheid, we hebben steeds andere kleuren tussen groen, wit en rozerood in aan dezelfde plant. Zeer aanbevelenswaardig voor de verzamelaar.

Hoya IPPS 266

Een andere plant in onze collectie is IPPS 266. Deze plant is door onze collega Ted Green op de markt gebracht. De herkomst is onbekend. Het is een prachtige zeer bloeiwillige plant met ovaalronde zilvergekleurde dikke bladeren. De groei is niet snel. De plant bloeit echter wel goed net als H.kerrii. De bloemen zijn roseachtig met een grotere corolla dan H.kerrii en ruitvormige coronaslippen. De bladtop is soms iets uitgerand. Green dacht eerst met een hybride tussen H.carnosa en H.kerrii te maken te hebben. Nu denkt hij dat de plant de echte H.obovata is. Wij hebben hierover afgelopen jaar uitgebreid gediscussieerd, maar we zijn er nog niet uit. Ik heb zelf mijn twijfels en denk nog steeds aan een hybride die in een collectie is ontstaan. In ieder geval is het een goede aanwinst.

Hoya species Celebes
IPPS 167

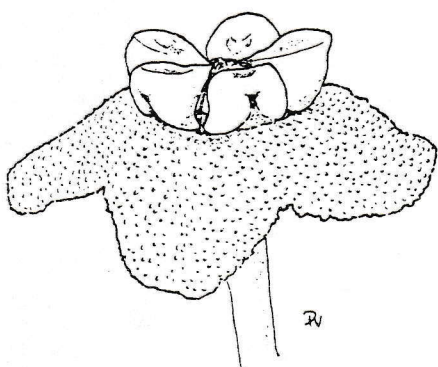
Hoya species Celebes
IPPS 167

Een bijzonder fraaie soort is de plant uit onze collectie afkomstig van Celebes nr. IPPS 167. Deze traag groeiende plant heeft grote omgekeerd eironde leerachtige dikke bladeren met een ronde top en een wigvormige voet. De bladeren zijn geheel kaal en glad. De bloemen zijn erg mooi. De kleur van de corolla is prachtig rozerood, dicht behaard en gewimperd langs de randen. De bloemen zijn 1.5 cm doorsnee. De corona is purperrood. De slippen zijn bootvormig, gedrongen en hol in het midden. We hebben nog geen idee wat deze plant voor naam zou dragen, misschien is dit wel H. obovata.

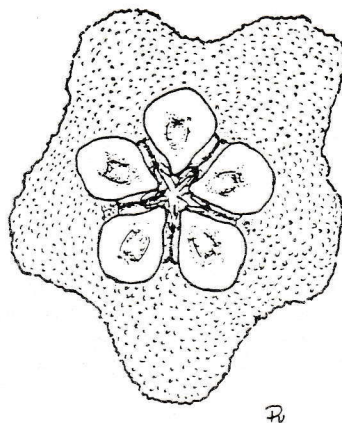
Wat de soort H.bandaensis betreft durven we helemaal nog niets te zeggen. De plant die wij onder deze naam van de plantentuin Bogor (IPPS 83) ontvingen lijkt meer op H.diversifolia. De plant die van de Botanische tuin Utrecht afkomstig is, IPPS 81, zou het eventueel kunnen zijn. Hij heeft echter nog niet gebloeid. Het zou ons ook niet verbazen als hier een of andere H.australis uit zou komen. Wij hebben nog enkele naamloze planten van de Banda eilanden. Mogelijk dat daar een goede bij zit. Alle overige planten die we onder H.bandaensis binnenkregen waren fout benaamd.

In onze collectie zitten nog enkele andere interessante planten die mogelijk tot deze groep behoren. Als eerste IPPS 286, afkomstig van Ted Green waarvan hij denkt dat het H.meliflua kan zijn. We hebben samen herbariummateriaal bekeken en het zou best kunnen kloppen. Green heeft er wel bloemen van gezien, ik zelf nog niet. Daar wacht ik op voor ik iets meer zekerheid heb.

De laatste die ik in dit verband wil noemen is onze H.species Nepal IPPS 270. Dit is een plant waarvan ook de bloemen meer

Hoya species Celebes
IPPS 167

aanwijzingen moeten geven. De plant heeft mooie glimmend groene langwerpige bladeren die aan de top toegespitst zijn. Aan de bouw van stengel en bladeren denk ik dat hij hier in deze groep thuis hoort al lijkt hij op geen enkele andere plant in onze collectie

In dit artikel heb ik verschillende soorten met elkaar in verband gebracht. Het is duidelijk dat de meeste soorten Hoya's niet los van elkaar gezien kunnen worden. Hoe de soortverwantschappen lopen is nog een hele uitzoekertje, toch denk ik dat juist dit onderzoek meer duidelijkheid kan verschaffen naar de variabiliteit van de soorten zelf en de werkelijke verschillen van de soorten onderling.

RVD

Literatuur:

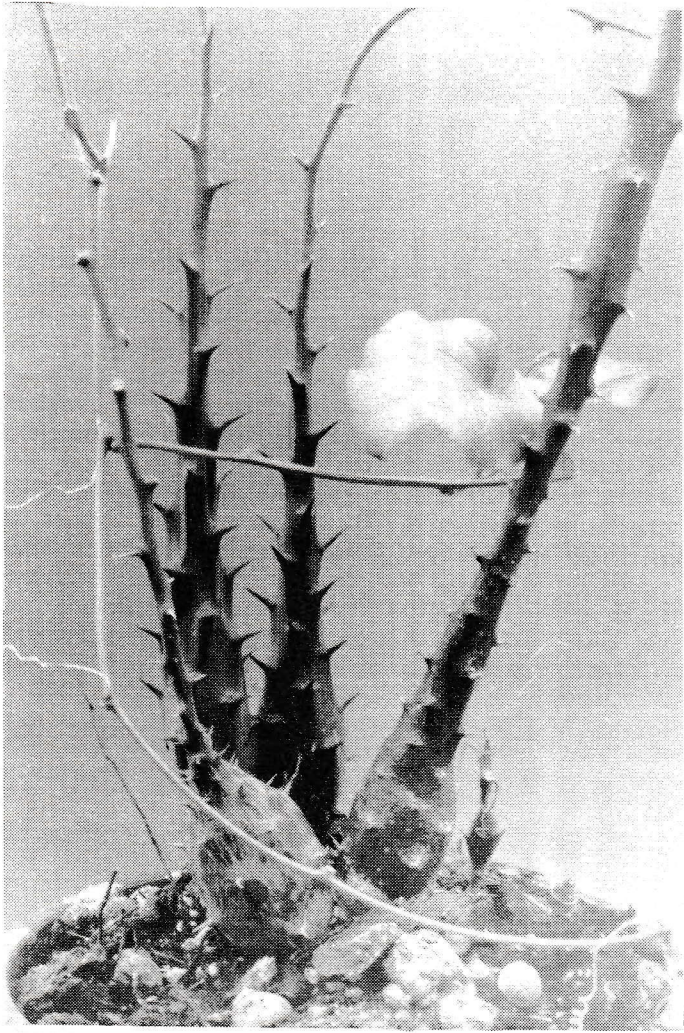
- RUMPHIUS, Herbarium Amboinense, vol 5 (1747) p.467 t.175 f.2
C.L.BLUME, Bijdragen Flora Nederlands. Indie, 16e stuk (1826) p.1064
R.WIGHT, Contributions to the Botany of India, (1834) p.36
F.A.W.MIQUEL, Flora Indiae Batavae, vol.II (1856) p.518-519
KING & GAMBLE, Flora of the Malayan Peninsula, Journal of the Asiatic Society of Bengal, vol LXXIV (1908) p.570
W.G.CRAIB, Contributions to the Flora of Siam, Kew Bulletin (1911) p.418
J.COSTANTIN, Flore Générale de l'Indo-Chine IV (1912) p.130
S.H.KOORDERS, Excursion Flora van Java, (1912) p.99-100
CURTIS BOTANICAL MAGAZINE tab.4684, 9322
H.N.RIDLEY, Flora of Malayan Peninsular (1923) p.396
Y.TSIANG, Notes on Asiatic Apocynales III, Sunyatsenia, vol 3 no.2-3 (1936) p.176-177
R.C.BAKHUIZEN VD BRINK, C.A.Backer, Beknopte Flora van Java nooduitgave VIII A (1949) fam. 173 p.53
R.C.BAKHUIZEN VD BRINK e.a., Notes on the Flora of Java VI, Blumea 6 no.2 (1950) p.378
R.E.RINTZ, The peninsular Malaysian Species of Hoya, Malayan Nature Journal 30 3/4 (1978) p.517 f.29

Een indische komkommer

In de familie van de komkommer-achtigen: CUCURBITACEAE vinden we een aantal planten die echt succulent zijn. Het geslacht Xerosicyos van Madagascar herbergt soorten met sterk succulente bladeren. In de geslachten Ibervillea uit Noord-Amerika, Momordica, Kedostriis, Melothria en Zehneria uit Afrika en Bryonia, de heggerank, uit Europa vinden we soorten die een caudex vormen waarin vocht en reserve voedsel worden opgeslagen. De uitlopende stengels van de planten kunnen zodra de droge periode aanbreekt afsterven en de plant blijft veilig over met zijn verdikte knolachtige wortelhals. De stengels kunnen in enkele maanden meters lang worden, bloeien, vrucht zetten en weer afsterven.

In Indonesie en omringende gebieden komen ook enkele succulente Cucurbitaceae voor. De interessantste behoren tot het geslacht Neoalsomitra. Een aardige soort is Neoalsomitra sarcophylla met half succulente blaadjes en een kleine caudex. Ze komt voor in Thailand, Birma en de Philippijnen, waar ze metershoog de bomen inklimt. In deze gebieden met vrijwel altijd een behoorlijke vochttoevoer sterven de stengels doorgaands niet af. De korte droogteperiode kunnen de succulente blaadjes wel overleven. Ook in een wat vochtige warme succulentenkas en in de huiskamer zal de plant zijn blad behouden. De bladeren zijn driedelig, groen met wat lichte strepen. De bloemen zijn onopvallend geelgroen. In Indonesie en wel op Sulawesi (Celebes), de Sunda Eilanden tot Timor komt een nog meer succulente soort voor: Neoalsomitra podagrica. Deze soort is in 1955 door Dr.C.G.G.J.VAN STEENIS, van het Rijksherbarium Leiden, beschreven. Tijdens onderzoek in verband met het Flora Malesiana project is deze plant opgemerkt.

Neoalsomitra podagrica Steen. is een merkwaardige plant met een sterk gezwollen stengelbasis. Podagricus betekend knobbels aan de voet hebbend. Dit gedeelte van de plant is meestal wat ovaal langwerpig 5-30 cm, in de natuur tot 100 cm lang en 3- 10 cm breed, lichtgroen en bezet met stekels van $1\frac{1}{2}$ tot 5 cm lang. Boven de flesvormige verdikking wordt de stengel dunner om uit te groeien in meterslange dunne takken met dunne heldergroene bladeren. De onderste bladeren zijn doorgaans ongedeeld, ovaal met een hartvormige voet. De bladeren verder aan de stengel zijn drie tot vijfdelig. De stengels zijn voorzien van klimranken. De zeer kleine bloemen zitten in een vertakte tros. De

Nealsomitra podagrica

soort is tweehuizig zoals bij vele Cucurbitaceae.

De planten groeien in de natuur vaak op kalksteenrotsen. Tijdens de droge moeson droogt dit gesteente sterk uit. De stengels sterven af tot aan de gezwolle voet. Deze blijft de droge periode over om weer nieuwe stengels te produceren als de vochtige tijd aanbreekt. Nieuwe stengels die van onderuit komen geven eerst weer een verdikte voet. Zo ontstaat er een hele cluster van knollen.

Er worden in de literatuur nog drie verwante soorten vermeld met dikke stekelige stengels: N.balansae uit Vietnam, N.pubigera uit Birma en Malaya en N.schefferiana van Sulawesi en Nieuw-Guinea. Voor zover we weten zijn deze geen van allen ergens in cultuur.

Cultuur: Neoalsomitra podagrica is geen moeilijke plant. De plant vraagt een warme standplaats, liefst 20 graden of meer. Hij is dus geschikt voor de warme kas en voor de huiskamer. Een droge lucht kan veel spint aantasting tot gevolg hebben. Onze planten staan in de Hoya-kas, dus het hele jaar door een warme en vochtige omgeving. Bij sterke daling van de temperatuur en bij vermindering van de watergifte laten ze ineens alle bladeren verwelken. In de drogere succulentekas bij een wintertemperatuur van minimaal 15 graden gaan ze volledig de rust in. Alle dunne stengels sterven af en de knollen lopen pas in het voorjaar uit als de temperatuur flink gaat stijgen.

De vermeerdering vanuit stek is goed mogelijk, er gaat echter wel wat tijd overheen voor er een mooie knol gevormd wordt.

Het is een interessante en eigenaardige plant uit een voor caudiciforme liefhebbers onbekend deel van de wereld.

HVD

Literatuur:

C.G.G.J.VAN STEENIS, A new Neoalsomitra from South Malaysia, Blumea 8 (1955) p.171

F.K.HORWOOD, Exotic Xerophytes VI, The National Cactus and Succulent Journal vol.22 (1967) no.2 p.45

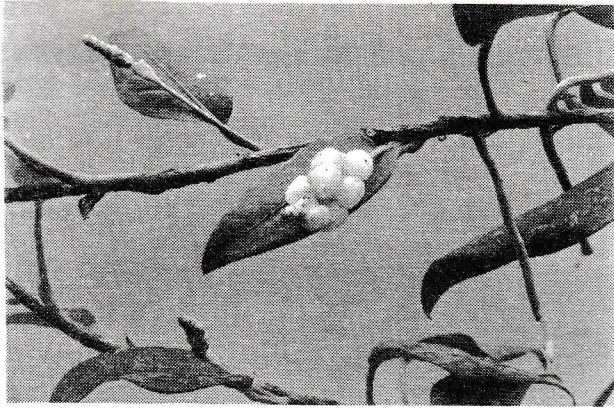
Een epifytische mini Anthurium

De familie der Aronskelken, Araceae, bevat veel klimmende en epifytische plantensoorten. Een van de geslachten is het van ouds bij kamerplantenliefhebbers bekende geslacht Anthurium. Van de ongeveer 550 soorten die onder dit geslacht vallen worden er niet veel algemeen gekweekt. Het zijn planten die in Midden- en Zuid-Amerika in de tropische regenwouden hun thuis hebben. De planten verschillen enorm in grootte. Er zijn erg kleine plantjes bij en soorten met bladeren van meer dan een meter lang. De bloemen zitten in een kolf en zijn zeer klein. De kolf is aan de basis omgeven door een schutblad welke meestal wit of groen is en zeer in vorm en afmeting kan verschillen.

Het meest bekend zijn natuurlijk de gecultiveerde en gehybridiseerde vormen van de 'Flamingo'-plant Anthurium scherzerianum en de Lakanthuriu Anthurium andreanum. Beide zijn met hun roze, rode en witte schutbladeren 'ouderwetse' kamerplanten en nog steeds terecht geliefd om hun bloeirijkdom en decoratieve waarde.

Van de botanische groene en bontbladige soorten wordt het meest Anthurium crystallinum uit Colombia gekweekt. Meestal komen we deze bij de bloemist als klein plantje tegen. Als de plant te groot wordt verdwijnt hij meestal uit de huiskamer. Ze is vooral goed te houden in een orchideeën en Hoya kas, met een behoorlijk hoge luchtvochtigheid. Bij het uitgroeien kunnen de hartvormige bladeren tot wel 50 cm doorsnee worden, donkergroen met lichte strepen. Door de grootte van de plant kunnen we mooie exemplaren vrijwel alleen in Botanische tuinen bewonderen.

Een Anthurium soort die we wel voor de klein behuisde liefhebber kunnen aanraden is A. scandens. Het is een klein blijvende soort die als een echte epifyt voorkomt in de regenwouden van heel tropisch Amerika. De planten groeien daar vaak in combinatie met verschillende soorten Bromelia's. De plant heeft klimmende stengels met lichtgroene of witte vlezige wortels waarmee hij zich aan de bemoste takken vasthecht en verder klimt (scandens= klimmend). De bladeren zijn leerachtig, donkergroen, ovaal van vorm, 10-12 cm lang en 4-5 cm breed, met een spitse top. De kleine 5 cm lange bloeikolf is witgroen met een klein lichtgroen schutblad. Na de bloei vormt de plant gemakkelijk en snel bessen. Deze zijn vrij groot en zitten in een forse tros

Anthurium scandens

aan de kolf. Ze blijven hieraan lang zitten en dit geeft de plant dan ook de grootste sierwaarde. De bessen zijn wit van kleur en bij de vorm 'Violaceum' lila. Door middel van de zaden in de bessen zijn de planten gemakkelijk te vermeerderen. Volwassen planten van zo'n 30-50 cm hoog kunnen het hele jaar door bessen dragen.

Anthurium scandens is een gemakkelijke plant voor de warme vochtige kas. Ook in de huiskamer kunnen ze mits goed warm en vochtig prima gekweekt worden. Ze lenen zich bij uitstek voor terrarium en vitrine beplanting. Wij kweken de planten op stammetjes varenwortel of in een pot met Hoya-gond en een mosstok. Vooral bij de stammetjes oppassen dat deze nooit geheel uitdrogen. De planten vragen een temperatuur van 20-25 graden en een hoge luchtvochtigheid. Een lage temperatuur met een te hoge vochtigheid zorgt voor afrotten van de planten. De planten verdragen geen volle zon en wel redelijk schaduw.

Vermeerderen doen we door de zaden uit de bessen te drukken op een stammetje. De zaai temperatuur moet minimaal 25 graden zijn bij een gespannen lucht. We kunnen de bessen ook uiwrijven op een epifytenstam. De jonge planten groeien vrij langzaam, ze hechten zich muurvast aan de ondergrond. Een stam met diverse jonge exemplaren is een leuk gezicht. Pas na enkele jaren zijn de planten bloeirijp. Tussen Hoya's, Dischidia's, Bromelia's en orchideeën is het een leuk plantje wat voor wat extra variatie zorgt en daarom wat meer gekweekt zou moeten worden.

HVD

Literatuur:

F. ENCKE, Die schönsten Kalt- und Warmhauspflanzen (1968)

Hoya darwinii

Over de parallele ontwikkeling van Hoya's en Dischidia's schreven we al eerder. In de vorige Nieuwsbrief gingen we uitgebreid in op de Schelpbladige Hoya's. Uit het zelfde gebied, de Philippijnen komt nog een Hoya met een typische ontwikkeling. Hoya darwinii, is de soort die twee type bladeren heeft met duidelijke overeenkomst met de blaasvormige bladeren vormende Dischidia's.

De soort is in 1910 door H.LOHER en naar Charles Darwin genoemd ter ere van diens eeuwfeest.

Hoya darwinii Loher:

Vertakte plant met kale stengels. Bladeren tweevormig. De normale bladeren ellipsvormig langwerpig, 10-20 cm lang en 5-6 cm breed, kaal en leerachtig, nerven niet opvallend. Bladsteel kort. De andere bladeren verkort in zakvorm, met 2-3 paar teruggeslagen en uiteindelijk een bolvormige doos (zak) met 4-6 goed gesloten, door mieren bewoonde, plekjes vormend. De doos blijft lang zitten, wordt hard en uiteindelijk bruin.

De bloemtros is veelbloemig. De bloemen zijn groot, 2 cm diam., kaal en glanzend. De corolla diep gelobd, buis zeer kort. Lobben hartvormig ovaal, teruggeslagen, purperrose. Corona bladen recht opstaand, groot driehoekig kegelvormig, wit vanonderen tot onderaan gegroefd. Randen van de helmknop papierachtig, fijn getand, op de kale stijl teruggebogen. Pollinia bijna samengedrukt in bruine ruitvormige klier, ongeveer zittend.

Oorsprong: bergen van Luzon, bloeiend maart-april.

Tot zover LOHER.

Wij hebben in onze collectie twee Hoya darwinii's. IPPS 97 die we van Ted Green hebben en IPPS 2028 die door Dr.Ridsdale van het Rijksherbarium op het Philippijnse eiland Palawan is verzameld. Beide exemplaren behoren zeker tot deze soort. Ze vormen duidelijk de paren met zakvormige bladeren. De bladeren worden bol terwijl de bladrand niet meegroeit. Hierdoor zet het blad zakvormig op. Een cluster van enkele dicht opeenstaande bladparen vormt zo een compacte zak tegen de boomstam aan. Hierin vinden dan kleine mierenkolonies onderdak met de bekende voordelen voor de plant. Uit deze clusters groeien dan weer lange stengels met normale bladeren. Als een volgende goede tak ge-

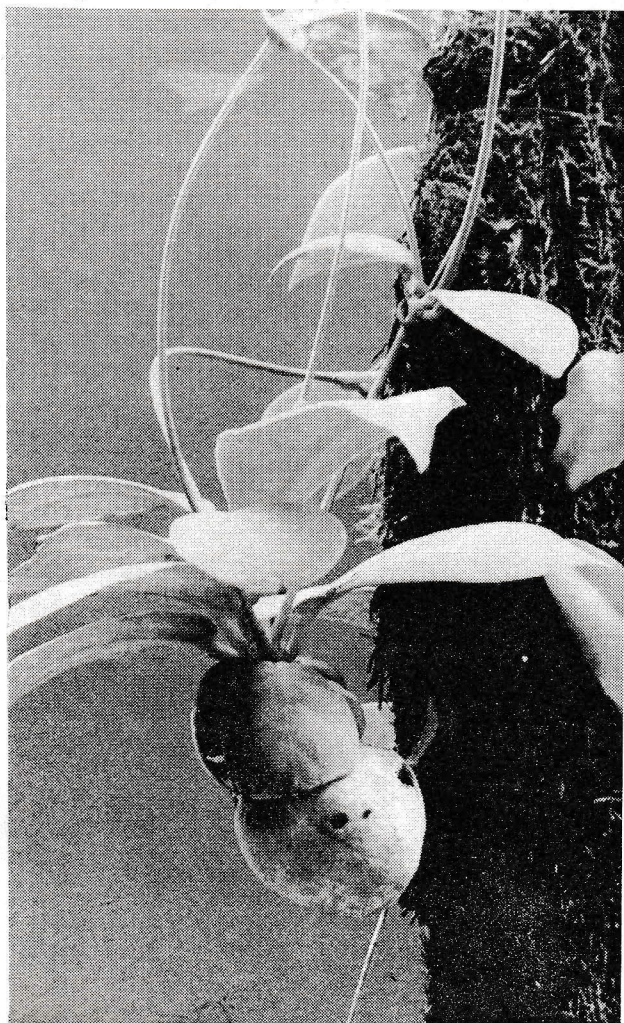
vonden is groeit de stengel daar vast en vormt weer een nieuwe cluster bolle bladeren. Een enkele keer wordt er een los bol blad aan een stengel geproduceerd. Zo hangt er in onze collectie eentje aan een stengel met de holle opening omhoog. Hierin zit dan ook altijd een plasje water waarin dan de wortels uit de stengel lekker pootje baden.

Onze IPPS 97 heeft nog niet gebloeid. Deze heeft bij Green rose gebloeid met witte corona slippen. Daarna heeft hij hem verloren en is bij ons weer een stek van zijn eigen plant wezen halen. Onze plant van Palawan IPPS 2028 bloeit regelmatig. Deze heeft echter crème-witte bloemen met alleen wat roze onder de corona. Hij heeft sterk opstaande corona slippen en een sterk teruggeslagen corolla.

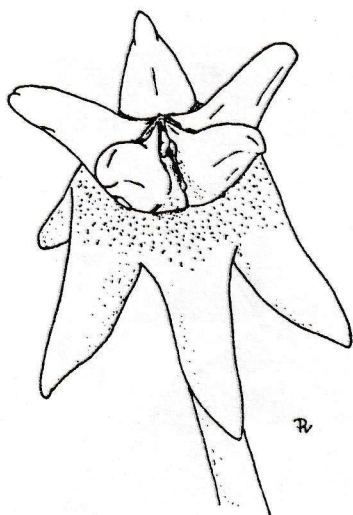
Dat de soort nauw verwand is aan Hoya mitrata Kerr is duidelijk. Helaas is deze Hoya van Malaysia en Borneo nergens voor zover ik weet in cultuur. De bladeren zijn veel breder dan die van H. darwinii en omgekeerd eirond van vorm. Regelmatig vormt de plant clusters met compactere wat bolle bladeren, hiertussen zullen vast wel weer mieren nestelen. De bloemen lijken zeer veel op die van H. darwinii. RINTZ (1978) heeft een paar goede

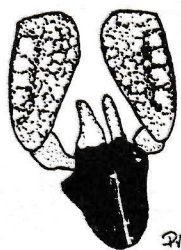
Hoya darwinii
IPPS 2028

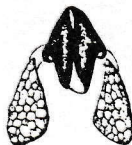
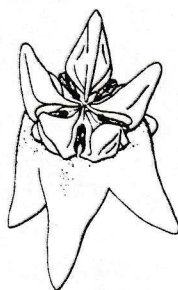
Hoya darwinii
IPPS 2028
typische bladeren

Hoya darwinii
IPPS 2028
bloem

pollinium Hoya darwinii
IPPS 2028

Hoya mitrata
in Rintz (1978)

tekeningen gemaakt van H.mitrata en deze lijken bijzonder veel op onze H.darwinii van Palawan. De enige echte verschillen zijn dat RINTZ zijn H.mitrata een deels behaarde corolla heeft en onze H.darwinii niet, hoewel een heel enkel papilletje onder de microscoop waarneembaar is. De corona slippen van H.mitrata zijn iets langer en staan nog meer rechtop dan die van onze H.darwinii. De kleur die Rintz opgeeft is oranje. In het herbarium te Leiden zitten geen exemplaren van H.darwinii maar wel diverse van H.mitrata. Op de herbariumvellen staat soms de bloemkleur bijgeschreven. Deze varieert van wit, crème naar roze tot purper.

Het meest duidelijk geeft de bouw van de pollinia de verwantschap aan. RINTZ plaatst het pollinium van H.mitrata helemaal apart, daar nog de pollinia zelf, nog de translator gevleugeld zijn. Ook de korte caudicels zijn kenmerkend. Het twin-pollinia van H.darwinii IPPS 2028 is vrijwel identiek met de tekening en de beschrijving van H.mitrata.

Wij zouden graag een levende H.mitrata in de kas naast onze darwinii's laten groeien. Daarnaast zouden andere exemplaren van H.darwinii van andere eilanden een goed overzicht kunnen geven van de variabiliteit van de soort. Het lijkt mij interessant om te kijken hoe beide soorten 'tussen Borneo en Palawan' in elkaar overlopen.

Hoya darwinii in cultuur:

Het is niet bepaald de gemakkelijkste Hoya. De plant vraagt een hoge luchtvochtigheid en veel warmte. Daarnaast is hij bijzonder gevoelig voor wateroverlast bij de wortels. Wij kweken de planten dan ook als Dischidia's op lange stammen varenwortel. Hiermee hebben we de beste resultaten. In een pot rot de plant af zodra hij iets te veel water krijgt. De plant houdt van licht. Dat is te zien aan het feit dat de knopvorming voornamelijk boven in de plant, het dichtst bij het glas, plaats vindt. Regelmatig bemesten met een goede bladmest is noodzakelijk voor een goede groei.

Dank aan de Hortus Botanicus te Leiden en aan Dr.Ridsdale, Rijksherbarium, voor het beschikbaar stellen van materiaal.

RVD

Literatuur:

H.LOHER, in Gardeners Cronicle (1910) p.66

R.E.RINTZ, The Peninsular Malaysian Species of Hoya, Malayan Nature Journal 30, 3/4 (1978) p.498-500

Dischidia bengalensis

De meest in collecties verspreide Dischidia is zonder twijfel Dischidia bengalensis. Het is een sterk variabele soort met een zeer groot verspreidingsgebied. Origineel beschreven voor N.O.-India in 1817 is de soort daarna ontdekt in Burma, Indo-China, Thailand, Malaysia, Sumatra, Java, Borneo, New Guinea en de Bismarck eilanden. De plant groeit zowel aan de kust en in het laagland als in de bergen tot een hoogte van 1700 m. mogelijk nog hoger. Hij groeit als epifyt op bomen en rotsen, vooral op kalksteen.

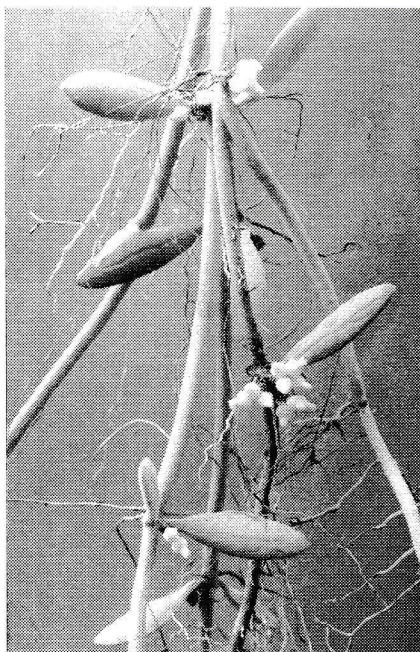
Dischidia bengalensis Colebr.:

Stengel kaal en glad, wortelend bij de knopen en langs de stengel. De bladeren zijn cilindervormig lang 2 tot 6 cm. tot spatelvormig afgeplat met een min of meer stompe top en een wigvormige voet. De kleur is lichtgroen soms iets grijs berijpt, oppervlakte en randen glad en kaal. De bloemen zitten in een klein trosje aan een zeer korte vaak gesplitste peduncel. De bloemen zijn wit of bleekgelig, bijna zittend, bol urnvormig met een haren aan de binnenzijde van de corolla tube. De corolla slippen zijn iets naar buiten teruggeslagen. De aanhangsels van de corona zijn afgestompt met twee teruggebogen lobben.

Wij hebben in onze collectie een vijftal verschillende vormen. Ze verschillen in bladvorm van kort tot zeer lang cilindervormig tot spatelvormig. IPPS 23 en 24 zijn de meest voorkomende in collecties. Deze is nog steeds in vele verzamelingen foutief als D.albida gelabeld. De echte D.albida is voor zover we weten nergens in cultuur en lijkt hier ook niet op. IPPS 52 is wat korter van blad, IPPS 53 daarentegen heeft zeer lange bladeren. IPPS 1419 heeft korte spatelvormige blaadjes en IPPS 2703 heeft langere spatelvormige bladeren. De laatste is de enige waar we de juiste vindplaats van hebben. Hij is door Dr. Peter Bruyns in 1987 in Centraal Nepal verzameld (no. PB 2511).

In de cultuur is er geen gemakkelijker Dischidia te vinden. Wij hebben enkele jaren een flinke tros gehad groeiend los op een grote Euphorbia in een van de succulentenkassen bij 12 graden in de winter. De planten kunnen sterk uitdrogen maar ook bij teveel water rotten ze niet direkt af. Volle zon geeft wel

Dischidia bengalensis
IPPS 23

wat geler gewas maar de bloei is er wel rijker door. In onze Hoya-kas groeien ze zoals alle andere Dischidia's op varenwortelstammetjes. Regelmatig sproeien en lekker warm groeien ze als een bezetene. De snoeischaar komt er dan ook regelmatig bij te pas. Ook in de huiskamer laat de soort zich goed kweken. Stammetjes cultuur is vaak wat lastig in de kamer maar deze soort kan zonder probleem in een hangpotje met een luchtige Hoya-grond. Wat aan de droge kant houden is bevorderend voor de bloei. De plant is bijzonder geschikt voor beplanten van terraria.

Dischidia bengalensis is ofschoon vrij algemeen toch altijd een leuke plant die het kweken zeker waard is.

RVD

Literatuur: o.a.

BLUME, Bijdragen Flora Nederlands Indie 16est.(1826) p.1060

R.E.RINTZ, The Peninsular Malayan Species of Dischidia, Blumea
26 (1980) p.96